

Arnold Zweig

De Vriendt se întoarce acasă

Traducere din limba germană,
note și postfață de Andrei Corbea

POLIROM
2025

Cuprins

CARTEA ÎNTÂI. UN SPIRIT SINGUR

Capitolul 1. Un prieten al prietenilor săi	11
Capitolul 2. Un rateu.....	24
Capitolul 3. Un om se lasă avertizat	32
Capitolul 4. Ruptura interioară.....	49
Capitolul 5. Avangarda lui Dumnezeu	59
Capitolul 6. Noaptea.....	71
Capitolul 7. Căldura oamenilor	78
Capitolul 8. Dinspre partea Procuratorului	87
Capitolul 9. Înțelepciunea bătrînilor	95

CARTEA A DOUA. ÎMPUȘCĂTURI LA IERUSALIM

Capitolul 1. Paginare	109
Capitolul 2. Complicații.....	115
Capitolul 3. Retractare	122
Capitolul 4. Un obiect lunguiet	132
Capitolul 5. Întoarcerea la Damasc	140
Capitolul 6. Victima arabilor.....	151
Capitolul 7. Aliți	158
Capitolul 8. Palavre	166
Capitolul 9. Plimbare nocturnă	175

CARTEA A TREIA. ACȚIUNEA ȘI REACȚIUNEA
DIRIJEAZĂ MERSUL LUMII

Capitolul 1. Ultimul semnal al lui Nelson	187
Capitolul 2. Descărcare	198
Capitolul 3. Pista.....	211
Capitolul 4. Incertitudine	218
Capitolul 5. Moartea unui om în vîrstă.....	232
Capitolul 6. O scrisoare	244
Capitolul 7. <i>Taedium vitae</i>	259
Capitolul 8. La Marea Moartă.....	275
Capitolul 9. A fi îngropat la Ierusalim	289
<i>Addendum (documentar și explicativ)</i>	<i>299</i>
<i>Despre „loialitatea critică“ a Antagonicului</i>	<i>327</i>

Heinrich Klopfer clătină din cap. „Viața, dragul meu, este în aceeași măsură contract, adaptare reciprocă, năzuința de a ajuta, atenția față de nevoile vecinului. Este destul loc pentru toate, posibilități de afirmare cu duiumul, doar să nu-ți pierzi prea iute răbdarea.“

Eli Saamen îl bătu cu mâna pe umeri: „Prea bine! Dar noi, evreii ruși, am dat dovadă de multă răbdare, am epuizat-o, ne-a rămas nerăbdarea. Așa o fi simțit și tânărul care l-a lichidat pe bietul de Vriendt. «Cum adică» și-o fi zis, «am ajuns în sfârșit pînă aici pentru a construi, în fine, ceva pentru evrei și apare între noi acest scorpion care să ne înțepe picioarele? În lături cu ploșnița; bang! S-a zis cu ea!» Vă zic eu că în capul lui totul a decurs simplu, și de aceea vom mărșălui mîine la înmormîntare“.

„Ar fi mizerabil“, se înfioră Heinrich Klopfer, „n-am nimic în comun cu asemenea gîndire. Nu-i ciuruiеști pe oameni ca să-i faci să sîngereze, iar apoi îți acoperi conștiința cu idealurile edificării țării. Un om nu-i deloc totuna cu o ploșniță“.

Strada continua pe creasta colinei. Pe dreapta, casele în construcție indicau faptul că și acolo urmau să locuiască evrei. În fața lor urca din cețuri luna, enormă și roșie ca sîngele. Bărbații contemplau amîndoi spectacolul neliniștitor.

„Ceea ce se vede departe se numește Transiordania“, zise Saamen visător, cu privirea concentrată asupra astrului mort, care-l impresionase dintotdeauna. „Transiordania – ce invenție interesantă. Dacă i-aș putea aduce aici pe cei trei milioane de evrei care acum, în Rusia, sînt pe cale de dispariție, și aș dispune și de o sută de mii de puști, le-aș arăta eu lor dacă ne pot refuza accesul într-un ținut

unde este înmormântat Moise, călăuza noastră, și unde vântul ne-a risipit prin deșert oasele strămoșilor.“

Heinrich Klopfer zîmbi amuzat din cale-afară. La fel de arbitrară precum interdicția asupra imigrării evreilor în Transiordania era și granița trasată de-a lungul râului Iordan, ca și cum francezilor li s-ar fi atribuit malul stîng al Rinului. Dar justificarea gestului napoleonian al prietenului său belicos i se păru prea de tot îndepărtată în istorie. „Cît a trecut de-atunci?“, întrebă el blînd, cu vocea sa subțiratică. „Din vremea faraonului Merneptah? Cam trei mii cinci sute de ani?“

Și Eli Saamen simți nevoia să rîdă. „Da“, zise, „cam atît. Dar, vedeți dumneavoastră, amintirea nu s-a șters și nici nu s-a erodat. Este la fel de vie ca și statuile faraonului sau ale tatălui său la Muzeul Național din Cairo. Deseori mi-a trecut prin cap că, scriind la Biblie, băieții n-au mai știut precis la ce am lucrat noi atunci. La orașe-grînar? Pithom și Ramses? Foarte neverosimil. Mai curînd îmi vine să cred că piramidele le-am construit noi, că am lucrat și eu ca inginer acolo și că am fost de acord ca Moise să-lucidă pe egiptean. Asasinat politic la începuturile istoriei noastre“.

Ca Romulus și Remus, se înspăimîntă Heinrich Klopfer – Cain și Abel. Fiecare întemeiere a unui stat începe cu un fratricid.

Roua le umezi umerii și părul. „E simplu ca răsăritul Lunii“, conchise Eli Saamen. „Și știți de ce se întîmplă astăzi din nou? Noi devenim un popor, acesta este indiciul. Un popor se comportă cu copiii săi, luați separat, foarte brutal – lasă să fie uciși, să decadă, să flămînzească în masă; vezi istoria universală, epoca modernă. La nivel

individual, conduita sa este și mai abjectă, să-i spunem direct josnică, mult mai sălbatică, săracă în spirit, violentă, încărcată de instinctele ce se manifestă mitocănește. Ceea ce dovedește însă prezența hemoglobinei, energie pură, și de aici imensa îndatorire de a-l civiliza.“

Vântul urca spre înălțimi din văile încă încălzite; aducea cu el miasmele bălegarului de cămilă ars, exhalate de satele arăbești, dintre care unul se ghemuia în fundul văii; acolo unde luna se desprindea de culmile zidului muntos semănând cu o pavăză curbată, roșie cărămizie, se întindea podișul Moabului, deja dincolo de granițele Palestinei.

„Atunci chiar merită să devii un popor“, observă amar Heinrich Klopfer.

„Lăsați-o“, rîse Samen, „voi, evreii germani aduceți aici cu voi sentimente care vă fac incapabili de luptă. Dacă merită sau nu – pe cine interesează? N-avem de ales, aceasta este justificarea noastră. Trebuie să constituim undeva o majoritate consistentă, cu principii proprii de viață, căci altfel pierim treptat, și odată cu noi o specie umană particulară, care ar fi păcat să dispară. Aflați că, pentru unul ca mine, pofta de a trăi respinge odată cu antisemitismul orice fel de scrupule și îndoieli“.

Heinrich Klopfer se simți foarte afectat. Lui nu-i făcea nici cea mai mică plăcere să trăiască într-o lume precum aceea răsărită după război, materialistă, violentă, paralizată de probleme a căror rezolvare pare simplă unei inteligențe mature, dar pe care realitatea o refuză cu încăpăținare.

„Eu nu pretind altceva decît această majoritate consistentă – în aceasta constă întregul meu naționalism. Dacă am fi acceptat atunci Uganda, am fi avut astăzi vreo șase milioane de evrei între Sudan și Tanganica, iar Africa ar

fi putut vedea de ce sînt ei în stare. Ar fi fost mult mai simplu decît în această blestemată de Palestină, cu tot cu mia ei de frecuşuri cu arabi, biserici, mari puteri și religii, ca să nu mai vorbim de arțagul nostru evreiesc.“

În anul 1902 guvernul britanic oferise liderului sioniştilor, dr. Theodor Herzl, Uganda nord-africană ca spațiu pentru colonizarea evreiască. Herzl, al cărui amor rănit pentru germanitate îl îndemna spre o rezolvare pe cît posibil rapidă a problemei evreiești, fusese înclinat să accepte. Proiectul a eşuat din cauza rezistenței evreilor ruși și a dragostei lor pentru Sion. N-au vrut să știe decît de Palestina, țara pe care, prin rugăciunile unei tradiții milenare, o credeau dinandins rînduită de Dumnezeu pentru evrei.

„Aș dori acum să vă mărturisesc ceva“, declară Eli Saamen, apucîndu-l familiar de braț pe Klopfer, „mă pricepe un pic în materie de asasinat politic. Tatăl meu a căzut în pogromul din Minsk, în 1905, ucis de sabia unui ofițer de poliție, după ce spărsese capul unui huligan cu ghioaga lui de fier înfășurată în piele. Tata a fost un urs“, rîse el afectuos și mîndru. „Am sosit la timp ca să-l văd prăbușindu-se. Cu pistolul meu l-am nimerit pe unul din tipii care tocmai voia să le facă de petrecanie unei bătrîne și unui copilaș evreu, cum fusesem și eu. Aveam pe atunci treisprezece sau paisprezece ani, m-am întors acasă cu clavicula ruptă și cu capul spart. Am mers în Germania la școală, în Myslowitz, onorabil orașel de graniță, împreună cu fratele meu Leo. (Și de aceea, ca să vedeți, n-am vrut să lupt în război împotriva Germaniei; cum declanșarea lui m-a prins la Ierusalim, am putut să mi-o permit.) Acest Leo, acest băiat – ce credeți că a făcut, cînd a aflat de moartea tatei și de rănile mele? Citise prea multe cărți cu

indieni; a intrat în război cu Rusia, a jurat răzbunare ca un beduin. Într-o noapte a trecut înot râul care marca granița, Przemsa, și a înjunghiat un cazac, un miel nevinovat de la grăniceri, pe care l-a confundat în mod ciudat cu spiritul ucigaș al urii țarismului împotriva evreilor – cum și de ce, nu mai știu. O istorie absurdă și tâmpită, care n-a fost niciodată descoperită; crima a fost atribuită contrabandiștilor cu alcool, urmăriți în mod special de patrule. Ce-i de spus aici? Presiunea brutală trezește reacția brutală, iar copiii au același nivel de maturitate cu masele. Șapte ani a dus cu el fratele meu această amintire, care l-a apăsât de la an la an tot mai mult – pînă la război. Apoi, luptînd de partea nemților, a văzut atîția morți încît s-a consolât cu victima lui, iar asta pînă cînd a murit și el. A căzut în 1917 în Champagne, ca soldat într-un regiment silezian, alături de colegi de clasă și băieți de aceeași vîrstă, și de atunci supraviețuirea familiei noastre nu mai ține decît de mine, dacă nu cumva am conceput pe undeva copii de care nu știu. Dar nici ei nu i-ar fi de folos.“ Oftă scurt. „Trebuie să știți că am mari greutatea aici; mă plimb cu planurile unui nou tip de turbină în cap și pe planșa de desen, și nu găsesc mijloace să testez un model. Trebuie să plec întii într-o țară cu cascade, iar invenția s-o patentez ca jucărie“.

Heinrich Klopfer se simțea obosit cu totul. Acești evrei ruși îi păreau stranii. Cum putea un om să se bată cu toată lumea și să se descurce întotdeauna! O asemenea forță vitală era oricum de invidiat. „Să mergem la culcare“, zise el. „Nu-i prea indicat să te preumbli pe aici în grupuri mici; din cînd în cînd poți să te trezești agreat.“

„Oamenii din sate sînt atît de săraci, încît asta reprezintă pentru ei un cîștig suplimentar“, încuviință Saamen. „Dar, desigur, nu trebuie nici să lași lucrurile la voia sorții. Vă conduc acasă și apoi mai hoinăresc puțin. Nici nu mă mir că arabii sînt neliniștiți după atîta ațîțare. Ceva plutește în aer, v-o zic, în mod sigur s-au declanșat pe undeva încăierări. De altfel, mi-ar plăcea să fiu de față. Cu toate astea, englezii ar trebui avertizați. De obicei sînt afectați oameni nepregătiți să le facă față, ca noi“. Rîse și deodată se opri. „Aveți, nu-i așa?, colegi englezi la Universitate, evrei britanici. Sînt și cu dumneavoastră tot atît de puțini comunicativi ca și cu noi? Poate că nu. Atunci preveniți-i. Dați-le sarcina să-i informeze pe compatrioții lor din jurul guvernatorului. Pe ei îi vor asculta poate domnii funcționari, deși nu-i vor crede. Să creadă, nici gînd! Funcționarii sînt peștii cei mai comici din cei care au înotat vreodată pe uscat. Avertizați-i, spuneți-le, că inginerul Saamen bagă mîna-n foc că plutește în aer ceva și că la următoarea ocazie arabii se vor porni cu siguranță – să nu se mire cumva după aceea. Și acum noapte bună. Mai am poftă de aer pe săturate!“

Heinrich Klopfer îi întinse mîna sa lungă și îngustă, simțind-o pe dată cuprinsă cu putere de cea caldă a celui-lalt. „Distracție plăcută“, zise el și se sperie concomitent de vocea propriului subconștient. Tînăra, realmente fermecătoarea doamnă Judith, soția docentului Kawa, plecat în străinătate, locuia și ea la Talpioth.